

Inger Merete Nordentofts tale i Folketinget

Taler

Inger Merete Nordentoft
Medlem af Folketinget for
Danmarks Kommunistiske
Parti

Dato

14. december 1945

Sted

Folketinget

I Sommer vedtog dette høje Ting en Lov om forøgede Tilskud til den forebyggende Børneforsorg. Det var et godt Skridt i den rigtige Retning, idet Behovet for Børnehaver er meget stort og der bag dette Behov staar stærke saavel sociale som pædagogiske Hensyn.

Paa et offentligt Møde i Dansk Børnehaveraad, der blev holdt den 23. November i Aar, blev det fra kompetent Side fremhævet, at det trods det forøgede Tilskud var umuligt at oprette det tilstrækkelige Antal Børnehaver, fordi man hverken kan faa Lokaler eller uddannet Personale. Lokaler kan ikke skaffes i øjeblikket. Jeg henstiller til den højtærede Indenrigsminister, at han har sin Opmærksomhed henvendt paa dette forhold, saaledes at der gennem Lovgivningsmagten træffes de fornødne Foranstaltninger til at faa bygget Børnehaver i Tilknytning til alle større Komplekser, idet Sagen som sagt ikke blot har en social, men ogsaa en pædagogisk Side. Desuden vil jeg foreslaa, at der overalt, hvor Folkeskolen kan have Plads dertil, oprettes Børnehaveklasser for de 5—7-aarige i forbindelse med Folkeskolen. Disse Klasser skal være Børnehaver under Ledelse af uddannede Børnehavelærerinder, men i Samarbejde med de Lærere og Lærerinder, som skal tage imod Børnene i første klasse. Derved opnaar man, at kun de skolemodne Børn rykker op i Skolen, og at de 5—7-aarige kan faa Del i Skolens hygiejniske og sociale Foranstaltninger.

Naar Antallet af Børnehavelærerinder er for lille, skyldes det ikke manglende Interesse hos de unge for denne Gerning. Tværtimod, de fleste Uddannelsessteder er allerede overtegnede til det Skoleaar, der begynder 1. September 1946, og Indtegningen til det følgende Skoleaar er for længst begyndt. Fejlen er, at der er for faa Uddannelsessteder, man har ikke fra det offentliges Side vist tilstrækkelig Interesse for at faa uddannet disse i allerhøjeste Grad nødvendige Børneforsorgsfolk. Der findes her i Landet kun 5

Uddannelsessteder, og de er alle private. Disse 5 Uddannelsessteder, nemlig Frøbelseminariet, Frøbelhøjskolen og Borups Højskoles Kursus for Smaa børns pædagoger i København og Jysk Børnehaveseminarium samt Socialpædagogisk Seminarium i Aarhus sorterer under Undervisningsministeriet, medens Børnehaverne selv sorterer under Socialministeriet. Børnehaverne bør efter min Mening lægges ind under Undervisningsministeriet eller rettere under et Opdragelsesministerium, der vedkender sig det Helhedssyn, man nu har paa Barnets Udvikling fra dets Fødsel til det som voksen gaar ud i Samfundet. Det forekommer mig at være forkert at lægge en saa vigtig pædagogisk Institution som Børnehaven ind under Socialministeriet.

Smaa børnsseminarierne faar til den 2-aarige Uddannelse, de giver deres Elever, et Statstilskud paa 150 Kr. for hver dimitteret Elev, under Forudsætning af, at Halvdelen af Beløbet anvendes til Elevunderstøttelser. Det vil sige, at Seminarierne kun faar et Statstilskud paa 75 kr. pr. Elev i de to Aar, Uddannelsen varer, de øvrige Omkostninger ved Uddannelsen maa betales af Eleven selv. Disse Elever kommer ifølge en Undersøgelse, der er foretaget af cand. polit. Birgit Begtrup, fra Befolkningslag, der i nogen Grad er økonomisk daarligere stillet end de Befolkningslag, hvis Børn ellers søger en videregaaende teoretisk Uddannelse. Der kunde derfor være fuld Grund til at yde dem en virkelig effektiv økonomisk Hjælp.

Den svenske Stat har i Aar vedtaget et Tilskud til de svenske Børnehaveseminarier paa 150 000 Kr., det vil sige et Tilskud, som er ca. 20 Gange større end den danske Stats Tilskud, idet de desuden giver et Tilskud paa 40 000 Kr. til Elevstipendier. Der kræves udtrykkelig, at dette store svenske Tilskud skal anvendes til at gøre Undervisningen billigere for Eleverne.

Jeg henstiller til den højtarede Undervisningsminister, at hele dette Spørgsmaal om Uddannelse af Børnehavelærerinder tages op til Drøftelse, og at man herunder alvorligt overvejer Muligheden af Oprettelse af et eller to Statsseminarier for Smaa børns lærerinder, f. Eks. i Odense eller Aalborg, idet de eksisterende Børnehaveseminarier lægger Beslag paa alle de københavnske Børnehavers Elevpladser til Praktikuddannelse, saa der ikke kan oprettes flere Seminarier her i Byen. Men det er en nødvendig Forudsætning for Løsningen af det store samfundsvigtige sociale og pædagogiske Problem, som Børnehavespørgsmaalet er, at der snarest sættes effektivt i Gang for at skaffe det

nødvendige uddannede Personale til Børnehaverne. Der maa derfor hellere handles i Dag end i Morgen.

Medens Mangelen paa Børnehavelærerinder simpelt hen betyder, at der ikke kan oprettes ret mange nye Børnehaver, betyder Mangelen paa Folkeskolelærere og -lærerinder en alvorlig Svækkelse af den eksisterende Skole. Den vanskelige Situation, Folkeskolen i Dag er i paa Grund af denne Mangel, er et Bevis paa, hvor let man lader sig skræmme af Fortiden, saa man glemmer, at det er Nutiden, man lever i, og Fremtiden, man skal forberede. I Begyndelsen af 30erne var der stor Overproduktion af Folkeskolelærere, ja, det gik saa galt, at Arbejdsløshedstallet steg til 1 200. Derfor lukkede man alle Dobbeltklasser paa Seminarierne samt Zahles Studenterklasse, og desuden fastsatte man et bestemt lavt Tal pr. Klasse. Samtidig arbejdede den tidligere Undervisningsminister Borgbjerg for at faa nedlagt et Seminarium. Denne Tanke vakte stor Modstand hos de fleste gamle Seminarieelever, der alle hægede om deres Ungdoms Uddannelsessted, saa først da Staten fik Lejlighed til at købe Femmers Seminarium i København, kunde man gøre Alvor af det. Seminariet blev købt og nedlagt.

Imidlertid vedtog man Folkeskoleloven af 1937, og samtidig begyndte Børnetallet at stige, og Lærermangelen viste sig i Horisonten som et truende Spøgelse. Men Skrækken for Arbejdsløsheden sad Skolens Folk i Livet, og de nægtede at erkende de faktiske Forhold. Ministeriet nedsatte en Kommission, der holdt et enkelt eller et Par Møder og derpaa lod Problemet ligge. I 1940 fik et Par Seminarier Tilladelse til at have Dobbeltklasser, og de fik alle Lov til at tage to kvindelige Elever mere i klasserne, men en virkelig Oversigt over Behovet for de kommende Aar og Produktionens Forhold hertil kom ikke frem. Og i Dag er Lærermangelen alvorlig. Embeder opslaas Gang paa Gang, uden at der er Ansøgere til dem. Som følge deraf vinder uddannet Arbejdskraft Indpas i Skolen sammen med en Række gamle pensionerede Lærere, og al uddannet Arbejdskraft faar Arbejde i Skolen, uanset Egnethed herfor eller Dygtighed hertil.

Der er derfor al mulig Grund til at tage Uddannelsesforholdene som Helhed op til Overvejelse, ikke blot, som ønsket af Danmarks Lærerforening og Dansk Seminarieforening, Uddannelsens Indhold, men ogsaa dens Rammer.

Vi bør have et stort Statsseminarium i København, hvor Eleverne kan faa en

alsidig Praktikuddannelse, samtidig med at de har Adgang til en stor Bys Kulturgoder. Dette Seminarium skulde være et Fællesseminarium, idet der overhovedet ikke findes noget Statsseminarium for Kvinder Øst for Store Bælt.

De Seminarier, der ligger isolerede ude paa Landet, bør man sikkert overveje at flytte til Byen, Ranum til Aalborg eller til Viborg, der begge, saa vidt jeg ved, har tilbudt at tage imod dem. Som det er i Øjeblikket, er de alt for isolerede. De har ingen Adgang til noget stort Bibliotek, ingen Muligheder for Teater, Koncerter o. lign., men fremfor alt har de alt for smaa Øvelsesskoler til deres Praktikundervisning, og i en lille Øvelsesskole, bliver Mulighederne for at se flere forskellige Undervisningsmetoder for smaa.

Med Hensyn til Jonstrup Seminarium ligger det i øjeblikket saaledes, at der dér skal bygges en ny Øvelsesskole, der er budgetteret til 800 000 Kr. Det er et Spørgsmaal, om det kan betale sig, om det ikke var bedre at flytte dette Seminarium til København og bruge de eksisterende Bygninger til andet Formaal.

Den højtærede Undervisningsminister har til „Kristeligt Dagblad“ udtalt — med den højtærede Formands Tilladelse vil jeg citere —:

„Som om vi ikke i Danmark havde en virkelig demokratisk Skole, . . .“. Deri er jeg uenig med den højtærede Undervisningsminister. Vor Skole er demokratisk paa mange Omraader, men den er udemokratisk paa andre, og dette bør erkendes, saa det kan rettes.

Der er stadig her i Landet en meget stor Forskel paa Undervisningen i By og paa Land. Vi giver ikke Landsbybørnene de samme Skolemuligheder, som vi giver Bybørnene. Det er umuligt for et Landsbybarn at faa en højere Skoleuddannelse, hvis dets Forældre ikke har gode økonomiske Kaar. Men end ikke i Byerne giver vi vore Børn de samme Uddannelsesmuligheder. Vor Skole er delt i en eksamensfri Skole og en Eksamensskole. Dette Skel har man ønsket af Hensyn til de forskellige Evner, Børnene er udstyret med. Men vi, som arbejder i Skolen, ved, at Skellet trækkes ikke alene efter Børnenes Evner og Anlæg, men ogsaa efter deres Forældres økonomiske Kaar.

Og ser vi paa Forholdet mellem den højere Skole og Folkeskolen, da bliver dette endnu mere grelt. Derfor kan man ikke med fuld Ret sige, at vor Skole er en

gennemført, en virkelig demokratisk Skole, men den kan blive det.

Heller ikke hvad Indholdet angaar, er vor Skole fuldt ud demokratisk. Derfor har man fra flere Sider — og efterhaanden med Tilslutning fra alle Sider — ønsket at faa en Forsøgsskole. En foreløbig Plan over en Forsøgsskole i Tilknytning til Børnehave og Smaabørns- og Folkeskoleseminarium ude paa den tyske Skole i Emdrup ligger i Ministeriet, og vi er mange, der haaber paa, at der snart maa blive nedsat en Kommission, der kan udarbejde Planerne i Enkeltheder, selv om det ikke bliver med den Bygning som Ramme.

Om en Forsøgsskole siger den højtærede Undervisningsminister — jeg beder om den højterede Formands Tilladelse til at citere —:

„Om vi bør have en fuldstændig Forsøgsskole, ved jeg ikke rigtigt, men at der prøves nye Metoder, vil vist alle Lærere billige, og at det sker, er ikke noget nyt. Men jeg er en smule bange for, at man gennem en stor Forsøgsskole vil forsøge at paatrykke alle en bestemt Undervisningsmetode, hvorved man altsaa fratager Lærerne den Metodefrihed, der har haft saa væsentlig Betydning for vor Skoles Udvikling, idet der i al Stilfærdighed er blevet prøvet og indført meget nyt i Undervisningen.“ Den højtærede Undervisningsminister udtrykker saaledes sin Angst for, at een stor Forsøgsskole — jeg vil ogsaa hellere have flere — skal komme til at paatrykke alle en bestemt Undervisningsform. Det vil en Forsøgsskole aldrig kunne komme til, den maa altid blive en Understregning af Friheden til at gaa sine egne Veje, naar de tjener Barnet og Samfundet til gode. Derimod er der ingen Tvivl om, at de stærkt standardiserede Undervisningsmetoder ved Seminariernes Øvelsesskoler kan paatrykke alle bestemte Undervisningsmetoder og gør det. Heri maa en af Aarsagerne til, at der foregaar saa forholdsvis faa og spredte Forsøg i Folkeskolen, ses. En anden væsentlig Aarsag er Lærernes daarlige økonomiske Kaar, der til Skade for Skolen tvinger dem til at have to Erhverv og derfor ikke levner dem Tid til at gøre pædagogisk Pionerarbejde. Derfor skal der ogsaa vises de Lærere, der trods alle Vanskeligheder arbejder paa at videreføre Skolens Udvikling og ikke overlader dette Arbejde til Lovgivningsmagt og Administration alene, al mulig Ære; men endnu vigtigere er det at yde dem Støtte i deres betydningsfulde Arbejde, og det gør man ikke, hvis man blot konstaterer, at der i al Stilfærdighed er blevet prøvet og indført meget nyt i Undervisningen.

For at Forsøgene skal kunne gennemføres effektivt, maa de gøres i Fællesskab af

et interesseret Lærerkollegium, de maa gøres i en egnet Atmosfære og ikke i en Skole, hvor der ellers arbejdes efter andre Principper, de maa gøres under Kontrol, ikke af Kolleger og overordnede uden Forudsætninger herfor, men af et Raad af interesserede sagkyndige, og fremfor alt under videnskabelig Kontrol.

Derfor er det en Betingelse for Gennemførelsen af et virkelig betydningsfuldt Forsøgsarbejde inden for den danske Skole, at der snarest muligt oprettes et pædagogisk-psykologisk Institut under Københavns Universitet. Der ligger mange Opgaver og venter paa dette Institut, men en af de vigtigste er Samarbejde med Lærerstanden gennem dens Organisationer og Samarbejde med Forsøgslærere gennem aktivt Tilsyn i Form af Vejledning og positiv Hjælp, baade under Udarbejdelsen af de Retningslinier, hvorefter Forsøgene skal afholdes, og under Udarbejdelsen af Undervisningsmaterialet og endelig under Kontrollen med Resultaterne.

Saadanne Institutter findes i rigeligt Maal i Amerika, men ogsaa i England finder vi dem og i et lille Land som Schweiz, hvor det kendte Jean Jacques Rousseau-Institut trækker Pædagoger fra Alverden's Lande til Genève, hvor de har Lejlighed til at se de pædagogiske Tanker omsat i Forsøgsskolerne.

Et saadant Institut er en nødvendig Hjælp til den danske Skole i dens Arbejde for at holde Trit med Udlandets Skoler. Jeg er nemlig ikke enig med den højtærede Undervisningsminister, naar han udtaler: man kan nemlig ikke med Sandhed sige, at den danske Skole er bagefter i Udviklingen. Der er sket noget ude i Verden i de sidste 6 Aar, ogsaa paa Skolens Omraade: England har f. Eks. under krigen vedtaget en Skolelov, der er traadt i Kraft 1. April i Aar, en Lov, hvorefter Undervisningspligten udvides til at blive 10-aarig og saaledes, at den gaar fra det femte til det femtende Aar, og det er blevet bebudet, at den fra 1948 skal gaa til det sekstende Aar. Desuden paalægger Loven Kommunerne Pligt til at oprette Børnehaver for Børnene fra det andet til det femte Aar i tilstrækkeligt Omfang. Endelig giver Loven Børnene i By og paa Land samme Skolemuligheder, og der gives Tilskud til evnerige Børn fra ubemidlede Hjem, saaledes at de kan fortsætte deres Skolegang til de er 18 Aar og derefter fortsætte paa Universitetet. Det er ogsaa værd at bemærke, at denne Skolelov giver de enkelte Skoler med deres folkevalgte Institutioner meget stor Selvstændighed.

Den højtærede Undervisningsminister udtaler, at den jævne, naturlige Vækst fører til den Udvikling, vi er bedst tjent med. Ja, men den jævne, naturlige Vækst

foregaar netop i Spring. Ugunstige Perioder sinker Væksten, gunstige Perioder fremmer den. Der er Aaret rundt stor Forskel paa Væksten fra Dag til Dag. Hvad Skolen angaar, er der stor forskel i Væksten fra Aar til Aar, fra Tiaar til Tiaar. Krigen har givet Skolen daarlige Vækstvilkaar, specielt i de krigsførende Lande, derfor prøver Skolen at indhente det forsømte, og der er i de fleste Lande stor Interesse for at give denne Vækst gode Kaar. Det bør vi ogsaa gøre.

Jeg foreslaar derfor Nedsættelse af en Kommission bestaaende af Politikere og Skolefolk til Undersøgelse af vor Skoles Stilling, ja, af hele vort Opdragelses- og Uddannelsesvæsens Stilling, herunder en nærmere Tilknytning mellem Børnehave og Skole, Oprettelse af en eller flere Forsøgsskoler, Oprettelse af et pædagogisk psykologisk Institut under Universitetet, en tidssvarende Ordning af saavel Smaabørnspædagogers som Folkeskole- og Gymnasielæreres Uddannelse baade med Hensyn til de ydre Former og med Hensyn til Indholdet. Endelig skal man ogsaa i denne Kommission drøfte Mulighederne for et Opdragelsesseminarium.

Det er store Problemer, men ikke for store for en Genopbygningstid som den, der forestaar i vort Land, og jeg beder den højtærede Undervisningsminister om at tage disse Tanker op til alvorlig Overvejelse.

Kilde

Rigsdagstidende 1945/46 Forhandlingerne (Folketinget) s. 1257-1263

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Folketingstale, Kvindebevægelsen, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/inger-merete-nordentofts-tale-i-folketinget-1945>